

Kamut

jokamiesluokan Crazy Kat

P.A.Manninen

Ajatelkaa Karvistä! Ymmärrän kylä, millaisia rasitteita tuo kehoitus asettaa ihmisen psyykelle. Useimmat elokuvan Rankka Päivä (Falling Down) nähneet muistanevat, kuinka koko maailman ahdistus ja pahuus tuntui filmin alussa tiivistyvän auton ikkunaan ripustetun pehmokarvisen irvistyksessä. Karvinen ei edes ole maailman huonoin sarjakuva, mutta tavassa jolla se on tehty, on jotakin käsinkosketeltavan pahaa. Jotenkin tuntuu siltä, että Karvista tehdään päivittäin vartituntin kestävä-

lä hämäävyohyökköellä yhden rauhoittavan lääkeannoksen alkacassa menettäen tehoaan; ennen seuraavan annoksen ottamista. En ymmärrä, kuinka kukaan voisi vilpittömästi pitää Karvisesta. Jos sellainen henkilö on olemassa, hänen syykseen voimme laittaa koko maailman pahuuden.

Sanomalehtien sarjakuvat tehdään yleensä laskelmoiden. Niitä rakennetaan varta vasten tietyille iän, sukupuolen, ammatin ja varallisuuden määritelmille kuluttajaryhmille. Samalla taval-

la tehdään TV-sarjoille, joita ei suinkaan myydä katselijoille, vaan mainostajille; täsmäaseena. Sen vuoksi myös kaikki TV-esiintyjät näyttävät prostituoiduilta. Ja siksi myös sanomalehtien sarjakuvaisuja lukiessaan kannattaa pistää kumihanskat käsiin.

Kyllä, suurin osa nykyaikaisista sanomalehtisarjakuvista imee pahasti. Ne on tosin tunnettu niin vaikeaan väliköön, että ihmehän olisi, jos ei siinä itsekukin mättäisi. Sanomalehdissä sarjakuville varattu standarditila on pien-

tynyt. Jos sarjakuvahahmo halutaan kuvata kokovartalopiirroksella, hahmon on pakko olla lyhyt. Muuten sen yksityiskohdat pienenevät lähes näkymättömiin. Myös tietokoneistettu painotekniikka suosii äärimmilleen karsitua piirrosilmaisua. Materiaalin skannaus ja sähköpostitus voi mennä pieleen monella kiinnostavalla tavalla. Jos viivoja on vähän, niistä saattaa saada jonkutapaisen tolkun, vaikka niistä tulisi-kin risuaitaa.

Siksi on todella ällistyttävää, että muutamat uudet strippisarjakuvat ovat hyviä. Sekä Lassi ja Leevi että Hannes (Ernie) tuntuvat ällistyttäviltä mutaatioilta normaaliuden ahdistavien massojen keskellä. Mutta vielä suurempi ihme on, että Patrick McDonnellin Kamut (Mutts) on uusi, runollinen, koskettava ja kaunis *eläinsarjakuva*. Eläinsarjakuvat nimittäin kaiketikin yritetään nykyään suunnata kaikkienkokoisille puolijupeille ja haiseville tietokonemiljonääreille, joita vain eläimet voivat rakastaa (jos ne on pentuina piesty kuuliaisiksi). Ihmiset, jotka hankkivat koiria ja kissoja, koska ne eivät suttaile seiniin ja mangu kalliita tietokonepelejä kuten lapset tekevät, ovat Karvisensa ansainneet.

Mutta Patrick McDonnell ei olekaan ihan tavallinen pullamössö-sarjakuvataiteilija. Hän oli kerännyt vaihtelevia kokemuksia kaikenlaisesta taiteenteosta jo ennen kuin vuonna 1994 pääsi astumaan uudelle henkistyneisyyden tasolle Kamujen julkisuuteen tulon myötä. Hän syntyi vuonna 1956 ja ihastui sarjakuviin jo hyvissä ajoin ennen kuin oli oppinut lukemaan. Varsinkin Walt Kellyn Pogoon ja Jules Feifferin sarja-

kuviin. McDonnell opetteli lukemaan Charles M. Schulzin Tenavien avustuksella ja juuri Tenavat saattoi olla tärkein syy sille, että hän halusi itsekin ryhtyä sarjakuvapiirtäjäksi. Myös Marvel-yhtiön sarjakuvalehdet pääsivät vaikuttamaan nuoren McDonnellin käsityksiin siitä, mikä maailmassa todella on hyvää.

Patrick McDonnell päätyi 1970-luvun loppupuolella New Yorkin The School of Visual Arts -oppilaitokseen, jossa sarjakuvan piirtämistä opetti mm. Will Eisner. Samaan aikaan tuossa koulussa opiskeli koko joukko tulevia 1980-luvun uusiaaltoa/underground-sarjakuvalehtien tähtiä: Mark Newgarden, Kaz, Drew Friedman ja Joe Coleman.

McDonnell oli harrastanut piirtämisen ohella myös rumpujen soittoa. High school-aikoinaan hän oli veljensä perustamassa The Bangone Ensemble -bändissä, joka soitti Captain Beefheartin ja Frank Zappan tyylistä kamaa. Opiskeluaika New Yorkissa osui yksiiin Punk-liikkeen synnyin kanssa, mikä johti Steel Tips -bändin perustamiseen. Aivan aluksi bändin solistina esiintyi Joe Coleman. Hänen bravuurinumeronsa sisälsi lavalla räjähtämisen. Aivan totta; Joe tapasi sitoa rintaansa paksun metallilevyn, kiinnittää siihen koko joukon ilotulitteita tai muuta räjähtävää, ja vetää paidan sitten koko virituksen päälle. Lavalla hän sitten sytytti tulen paitansa, mikä laukaisi myös räjähteen. Sittemmin performansitaiteilijaksi ryhtytään Coleman myös hakkasi itseään päähän lasipulloilla ja tuoleilla ja irrotti eläviltä rotilla päitä hampaillaan. Nykyään hän kyseenalainen herra on jo seestynyt ja maalaa yksityiskohtaisia tauluja murhaajista ja groteskeista sairauksista.

Steel Tips sai tehtyä levytyksiäkin, mutta siitä ei silti kehittynyt mitään viikonloppuharrastetta suurempaa. McDonnell hankki elantoa kaikenlaisilla kuvitustöillä ja päätyi tekemään jopa yhden sivun underground-sarjakuvaa. Kiltti hän se sivu toki oli, sellainen sympaattisen tyhjä (ja kaiken lisäksi nimetön) visuaalinen vitsi. Se julkaistiin Kitchen Sinkin lehdessä The Twist vuonna 1987. Sivusommittelu toi välittömästi mieleen George Herrimanin Crazy Katin.

McDonnell oli vähitellen ihastunut Crazy Kat'iin ja ostanut Herrimanin alkuperäispiirroksen eräästä New Yorkin galleriasta. Siinä yhteydessä hän tuli lupautuneeksi avustamaan Crazy Katin sunnuntaisivujen uudelleenjulkaisun toimitustyössä. Tämä johti lopulta siihen, että McDonnell oli mukana kirjoittamassa (Karen O'Connellin ja Georgia Riley de Havenonin kanssa) ensimmäistä kokonaista kirjaa George Herrimanista (Crazy Kat: The Comic Art of George Herriman, 1986). Kirjan vaatiman tutkimustyön yhteydessä selvisi esimerkiksi se seikka, että suurin osa siihen

MISSÄS
RAUNO ON
?

MITÄ TE TEETTE !?!
KODISSANI !?!

SELKÄUNTA

mennessä Herrimanista kirjoitetuista jutuista oli ollut virheellisiä, vanhojen värien tietojen toistoa.

Patrick McDonnell elätteli kuvitus-hommiakin tehdessään toivetta päästä piirtämään sanomalehtisarjakuvaa. Hänen kuvituksiinsa ilmaantui samoja hahmoja kerran toisensa jälkeen, ja usein taustalla pyöri myös sympaattinen pieni koira. Vuosina 1992 ja 1993 McDonnell kehitteli tietoisesti ideoita strippisarjakuvaa varten. Kuvitusten lisukkeena hän oli jo pitkin 1980-lukua tehnyt Bad Baby-strippia Parents -aika-kauslehteen, mutta aikakauslehden hitaan ilmestymistahdin vuoksi se ei tuntunut oikealta strippisarjalta. 1980-luvulla sanomalehdet eivät myöskään tuntuneet haluavan mitään kunnollista julkaistavakseen. Tilanne muuttui vasta 1990-luvulla Lassin ja Leevin ja Far Siden myötä.

Hyvältä näyttävien näyttestriippien voimalla Mutts päätyi King Features -syndikaatin levytykseen. McDonnellista King tuntui hyvältä firmalta, olihan se aikoinaan levittänyt Crazy Kat'iakin huolimatta suuren yleisön hämmennyksestä suuren piirrostaiteen edessä. King Features on myös myöhemminkin ottanut myyntiin sarjoja valtaviiran ulkopuolelta. Undergroundpiirtäjä Bill Griffithin Zippy the Pinhead on esimerkiksi ainoa strippisarja, jonka yksinomaisena aiheena on kulttuurikritiikki, ja sitäkin levittää King.

McDonnell sai suunnitella itse sanomalehdille lähetettävän promootiopa-

ketin sarjakuvastaan, ja taatusti kaikkien yllätykseksi Kamuja julkaistaan nykyään yli neljäsadasossa sanomalehdessä ympäri maailmaa. Myynnissä saattoi olla apua Lassin ja Leevin loppumisesta - Ilmeisesti melko monet lehdet vaihtoivat sen juuri Kamuihin. Suosiota on tullut varsinkin Euroopassa. Tanskassa ehdittiin julkaista Kamutkokooma ennen Yhdysvaltoja, ja vuonna 1996 McDonnell sai saksalaisten Max Und Moritz-palkinnon.

Kamut on jopa suosionsa ansainnut. Pääosissa olevat kissa ja koira on luonnehdittu muutamilla luontevilla viivoilla ja yksinkertaisuudestaan huolimatta hahmot ovat ilmeikkäitä. Eläinten elämän sivustoilla elelevät ihmiset tuntuvat muistumilta sanomalehtisarjakuvien kulta-ajoilta. Joskus, kun sanomalehtisarjakuvien huumori ei vielä ollut pahantahtoista ja alistavaa (kuten Karvissa), piirrettiin ihmiset juuri tällä tavoin avoimen sympaattisesti. Piirrosten pehmydestä huolimatta yksittäiset vitset ja laajemmiksi tarinoiksi yhdistyvät päivittäiset stripit iskevät terävästi todellisiin tunteisiin ja ottavat kantaa ihmisten ja eläinten suhteisiin.

Patrick McDonnell tekee sarjakuvansa takaperin. Jonkinlaisen teeman hän päättää etukäteen, mutta sen jälkeen on vuorossa kuvien luonnostelu ja puhtaaksi piirtäminen. Vasta sitten hän alkaa mieltä puhkeuplien sisältöä. Ehkä tämä tekniikkakin osaltaan selittää Kamujen irtonaista tunnelmaa. Tekstin ja tarinan vaatimukset eivät ole

aidanneet piirtäjän kuvallista mielikuvitusta paikoilleen. Sanat ovat täynnä tarkkoja määritelmiä ja merkityksiä. Kun piirtäjät yleensä aloittavat sarjakuvan käsikirjoituksesta, he antautuvat sanojen talutettaviksi.

Patrick McDonnell kävelyttää omaa koiraansa kahdesti päivässä. Voimme kuvitella hänet siihen samanlaiseen, muutama viivoin toteutettuun esikaupunkiympäristöön, jota hän piirtää Kamujen taustoille. Ruoho näyttää rasterilta. ○

(Artikkelin asiatiedot on lainattu enimmäkseen Comics Journal -lehdessä nro 197, 1997)

TILAA SARJAINFO

Suomen sarjakuvaseuran jäsenille vuosikerta vain 80/90 markkaa! Ohjeet sivulla 3.